

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
«Η οικογένεια δεν έχει αριθμητική, είναι απλώς μοναδική!»
Ένα πρόγραμμα για την οικογενειακή πολυμορφία

Φιλοσοφία – Σκοπιμότητα προγράμματος

*Κάτω από τα τριανταφυλλένια πέλματά σου
δυο καρδιές-
η καρδιά της μητέρας
η καρδιά του πατέρα.
Πάτα γερά.
Δε θα πέσεις.
Γιάννης Ρίτσος*

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός έχει διαφοροποιηθεί στο πέρασμα του χρόνου υπό την επίδραση κοινωνικοοικονομικών και πολιτιστικών αλλαγών. Είναι γεγονός ότι, με τον όρο «οικογένεια» σήμερα, εννοούνται περισσότεροι του ενός τύποι οικογενειών με διαφορετική δομή και λειτουργία των μελών τους. Αν και τα βασικά οικογενειακά σχήματα που αναφέρονται (Muncie & Sapsford, 1999, Γεώργας, 2004) είναι η πυρηνική, η εκτεταμένη, η μονογονεϊκή και η ανασυγκροτημένη οικογένεια, ωστόσο στα τέσσερα αυτά σχήματα μπορούν να ανιχνευθούν πολλές υποπεριπτώσεις, ανάλογα με τον τρόπο σύνδεσης των οικογενειών με μία ή περισσότερες ομάδες συγγενών, τον χώρο στον οποίο (συγ)κατοικούν, την αιτία εισόδου στη μονογονεϊκότητα, τους συγγενικούς δεσμούς αίματος, αγχιστείας ή υιοθεσίας που τους ενώνουν. Στην πραγματικότητα, από τα τέσσερα οικογενειακά σχήματα δύναται να προκύψουν αμέτρητες εναλλακτικές οικογενειακές «μονάδες» που διαφοροποιούνται ανάλογα με την απόδοση κάποιου ιδιαίτερου χαρακτηριστικού σε ένα ή περισσότερα μέλη τους: εθνικότητα, φυλή, γλώσσα, θρησκεία, σεξουαλικός προσανατολισμός, αναδοχή, υιοθεσία, ορφάνια, αριθμός παιδιών, συγγενείς, γάμος, διαζύγιο, συμβίωση, αναπηρία, ασθένεια, θάνατος, φυλακή, εργασία, κατοικία, μετανάστευση (Lynch, 2013).

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989), αναδεικνύοντας τη σημασία και τον ρόλο της οικογένειας στη ζωή ενός παιδιού, περιλαμβάνει άρθρα για τον ρόλο των γονέων (άρθρο 5), την υποστήριξη των οικογενειακών σχέσεων (άρθρο 8), τη ζωή και επικοινωνία με τους γονείς (άρθρο 9), την οικογενειακή επανένωση (άρθρο 10), την προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (άρθρο 16), θέματα εναλλακτικής επιμέλειας, υιοθεσίας και αναδοχής (άρθρα 20, 21 & 25), όπως και θέματα ανάπτυξης και επιπέδου ζωής των παιδιών (άρθρο 27).

Αυτή η τόσο σημαντική, όμως, κοινωνική δομή για το παιδί έως την πρώτη του έξοδο στον κόσμο, που συμβολίζεται με την είσοδό του στο σχολείο, μπορεί να αποτελέσει αφορμή για κραδασμούς στη σχολική του ζωή. Η συνειδητοποίηση του παιδιού ότι η «κανονική» οικογένειά του δεν είναι εξίσου «κανονική» και αποδεκτή από τους σημαντικούς «άλλους» μπορεί να λειτουργήσει αποσταθεροποιητικά στις κοινωνικές του

σχέσεις, ενώ η ποικιλία του οικογενειακού υπόβαθρου των μαθητών* μπορεί να αποτελέσει λόγο διακρίσεων και να επηρεάσει αρνητικά τη σχολική τους ζωή.

Το σχολείο μπορεί μέσω εκπαιδευτικών παρεμβάσεων να συμβάλει στη διαχείριση της οικογενειακής διαφορετικότητας των μαθητών δρώντας κυρίως προληπτικά, αλλά και θεραπευτικά, εφόσον υπάρξει πρόβλημα. Κάθε εκπαιδευτική παρέμβαση, σε σχέση με την οικογενειακή πολυμορφία, θα στοχεύει στην κατανόηση της διαφορετικότητας του οικογενειακού πλαισίου στο οποίο ανήκει ο μαθητής, στον αποστιγματισμό των διαφορετικών οικογενειακών καταστάσεων και στην ενίσχυση της ουδετερότητας ως προς την αντιμετώπιση των μετασχηματισμών της δομής της οικογένειας (Μαράτου-Αλιπράντη, 1998).

Το παρόν εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «**Η οικογένεια δεν έχει αριθμητική, είναι απλώς μοναδική!**» προσεγγίζει θέματα οικογενειακής ποικιλομορφίας προς άρση των όποιων διακρίσεων (άρθρο 2, Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού), μέσα από δραστηριότητες που στοχεύουν στην καλλιέργεια και ενίσχυση των δεξιοτήτων μάθησης του 21^{ου} αιώνα στους μαθητές (4Cs - συνεργασία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα και επικοινωνία), αλλά και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων κοινωνικής ζωής (κοινωνικές δεξιότητες, ενσυναίσθηση και ευαισθησία).

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε παιδιά των πρώτων τάξεων του Δημοτικού (Α' & Β'), αλλά θα μπορούσε να υλοποιηθεί και με παιδιά Νηπιαγωγείου. Στο Νηπιαγωγείο μπορεί να ενταχθεί στο πρόγραμμα «Παιδί και Περιβάλλον» που πραγματεύεται τη θεματική της οικογένειας (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, 2003) και, επιπλέον, να συνδεθεί με τη μαθησιακή περιοχή «Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη» στις ενότητες που στοχεύουν στη διαχείριση σχέσεων με την οικογένεια και στην αποδοχή της διαφορετικότητας (ΠΣ Νηπιαγωγείου, 2014). Στο Δημοτικό έχει απόλυτη συνάφεια με τα γνωστικά αντικείμενα της Μελέτης Περιβάλλοντος (ενότητα «Η οικογένειά μου», Α' Δημοτικού) και της Γλώσσας (ενότητα «Οικογένεια», Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων Α'-Β' Δημοτικού).

* Η χρήση του αρσενικού γένους στο κείμενο περιλαμβάνει και το θηλυκό γένος.